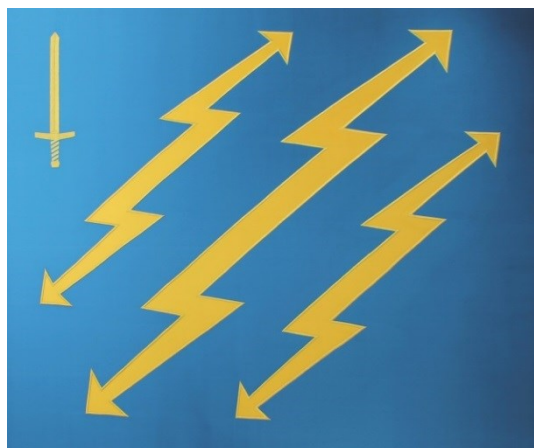

FMTIS nya fana spikas på Armémuseum 2018-11-23

FMTIS nya fana 2018

Fanan, med tre blixtar centrerat, har blå duk och ett svärd i vänster överkant för att visa att förbandet är Försvarsmaktsgemensamt

Heraldiskt vapen för FMTIS

Blasonering:

I blått fält tre ginbalksvis ställda blixtar av guld. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över ett stolpvis ställt svärd av guld.

Något om Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS)

Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband (FMTIS) bildades den 1 januari 2016 genom en omstrukturering inom Försvarsmakten.

De ingående delarna var Försvarsmaktens telenät- och markteleförband (FMTM) och två enheter ur FMLOG, Operativ Ledningsteknisk bataljon och Systemförvaltningsenheten.

FMTIS ansvarar för Försvarsmaktens tekniska ledningssystem som stödjer militära insatser till sjöss, på land och i luften – i Sverige och utomlands.

FMTIS är ständigt insatt och verkar i fred, kris och krig.

FMTIS är Försvarsmaktens nätoperatör med ansvar för Försvarets telenät (FTN) och ansvarar för hela kedjan; från anläggningar, transmissions- och bärarnät till applikationer, servrar och klientdatorer.

FMTIS gör prioriteringar för att upprätthålla Försvarsmaktens ledningsförmåga genom att inrikta, planera och samordna arbetet med de tekniska ledningssystemen för att därigenom säkerställa nätens och systemens funktionalitet.

Förbandet förvaltar en stor del av Försvarsmaktens IT-system under hela dess livscykel och genomför förbättringar och ändringar men ger även användarstöd och administrerar masterdata.

FMTIS tar emot felanmälningar, beställer och genomför reparation och åtgärdar fel i bl.a. radar-, tele-, och IT-system och dess ingående materiel.

Traditioner och rötter

FMTIS för traditionerna från FMTM, Redovisningsavdelningen Bergslagen (RAB) och 1. operativa ledningsteknikbataljonen. Genom detta traditionsarv har förbandet sina rötter i alla försvarsgrenar: armén, marinen och flygvapnet.

Den närmast föregående fanan (FMTM)

Fana för föregångaren FMTM, spikad på Armémuseum 2009 och överlämnad av H.M. Konungen i Örebro 2012 beskrivs:

På grön duk, under en kunglig krona med rött foder och vit pärlrand, ett svärd korsat med en dubbelriktad blix, båda i gult. I övre inre hörnet ett stolpvis ställt gult svärd.

FMTM fana togs i bruk från 2012 och förs av FMTIS intill dess 2018 års nya fana kan överlämnas av H.M. Konungen. Innan 2012 års högtidliga överlämnande ägde rum fördes den dock, med Högkvarterets tillstånd, i samband med paraderingen vid Kronprinsessans bröllop 2010.

Den nya fanan 2018

Efter omstruktureringen 2016 beslutade Försvarsmakten 2017-01-10 (FM 2017–629:1) att en ny fana skulle tas fram och ersätta FMTM gröna fana. Under hösten 2018 kunde den nya fanan levereras till Armémuseum.

Den är utförd av Handarbetets Vänner Ateljé i Stockholm, som är underleverantör till Armémuseum.

Konstbrodöserna som har broderat är Ea Montelius, Anna Eriksson och Viola Edin. Förarbetet och monteringen gjordes av Anna Eriksson och Ea Montelius.

Konstnär är Henrik Dahlström, heraldisk konstnär och grafisk designer hos statsheraldikern vid Riksarkivet. Statens heraldiska verksamhet inordnades 1953 som en avdelning inom Riksarkivet, där frågor om vapenutformning, flaggor och emblem m.m. hanteras. Statsheraldikern ingår även i Försvarets traditionsnämnd.

Teknik och utförande

Bottentyget är av sidenkypert och broderitråden är av silke. Mönsterformerna har träcklats upp för hand som underlag för broderiet.

Fanan består av ett enda tyglager. Det blåa och gula sidenet är sammanfogat med intarsiateknik. Plattsömmar döljer sammanfogningarna och gör fanans åt- och frånsida liksidiga.

Svärdet är helt sytt i schattersöm och består enbart av stygn.

Fanan är handfållad och har förstärkningar i över- och nederkant mot stången och är märkt med symbolen för HV ateljé, brodösernas initialer samt årtal. Arbetstiden är ca 990 timmar och arbetet utfördes mellan mars 2018 och oktober 2018.

Fanans utformning grundas på det heraldiska vapnet. Den är, som framgår av bilderna på föregående sida, ingen *exakt* kopia av det heraldiska vapnet utan en *konstnärlig tolkning*, som successivt växer fram i samverkan och dialog mellan Försvarmaktens högkvarter, förbandet, Försvarets traditionsnämnd och konstnären.

När en ny fana behöver tillverkas för att ersätta den gamla, exempelvis p.g.a. förslitning, så är alltid strävan att den nya inte ska vara en kopia av den föregående utan konstnärligt uttrycka en ny tolkning, som även kan spegla den aktuella tidsandan.

Bruket att föra fälttecken är av gammalt datum

Fälttecknens uppgift var att visa var ett visst förband befann sig under strid. Vid infanteriets enhet, fänikan, fördes fälttecken med samma benämning, medan fälttecknet för kavalleriets enheter benämndes fana. Under 1600-talet förminskades dukarna och fick i allt väsentligt det utseende de har idag. De kom vid infanteriet att benämnas fana och vid kavalleriet standar. Dragonerna, som ursprungligen var infanteri som förflyttades uppsatt men stred till fots, förde tvåtungade dukar som benämndes dragonfana eller dragonstandar. Den förra beteckningen kom att fastställas i Sverige. Fälttecknen har (dock först från 1844) i en del fall försetts med namn på de fältslag som det militära förbandet med framgång deltagit i.

Soldaterna var med faneden knutna till sitt fälttecken. Om detta förlorades till fienden kunde kompaniets lojalitet ifrågasättas. Fälttecknen överlämnades under ceremoniella former till förbandet, varvid faneden svors.

Fanor och standar har ofta förvarats i kyrkor när de inte var i användning vid truppförbanden. Under indelningsverkets dagar då utbildning och övningar förekom vid olika övningsplatser kunde fanan förvaras vid lägervakten. Efter kaserneringen, dvs. då förbanden flyttade in i kaserner, har den vanligaste förvaringsplatsen varit förbands- eller skolchefens (motsv.) tjänsterum.

Bakgrund till spikningen av fälttecken

På 1500- och 1600-talen hade varje kompani eller skvadron sin egen fana eller standar, som levererades till förbandet. Varje soldat i kompaniet/skvadronen slog sedan i en egen spik för att fästa fandan vid stången. På så sätt hade alla förbundet sig rent fysiskt att följa sitt fälttecken i döden. Denna sed försvann gradvis i Sverige under 1700-talet.

Traditionen återupptogs dock i senare tid (2007) när kommandotecknet var klart för den operative chefen inom EU (då denne var svensk officer). Ceremonin blev så uppskattad, att spikning av fälttecken därefter blev en tradition *före* det högtidliga överlämnandet på

förbandet. Ceremonin genomförs normalt på Armémuseum, men kan äga rum på andra ställen om det är mera praktiskt. Om den sker på Armémuseum inleds eller avslutas ceremonin normalt med en kort visning av Armémuseums imponerande trofésamling. Förbandet representeras av förbandschef och närmast underlydande närvarande, normalt c:a 10-12 personer.

Vid spikningen ligger fälttecknet utbredd på ett bord. De korta mässingsspikar (tännlikor), som fäster fanan/flaggan/standaret vid stängen, är då del halvt islagna. Platsvärden bjuder på förfriskningar, tal hålls av mottagande förbandschef samt av representanter för tillverkaren (som regel Armémuseum och Handarbetets Vänner) och Försvarets traditionsnämnd. Därefter går förbandsrepresentanterna fram och slår i var sin tännlika.

Musikensemble eller signalgivare kan med fördel medverka för samlingsmusik och signaler (t.ex. lystringssignal och förbandets egen signal) under själva spikandet.

Förbandet brukar ha med sig införeträdare och fotograf och dokumentera det hela, bl.a. på sin hemsida och i bästa fall även få lokalmedia att uppmärksamma det.

Hittills (t.o.m. 2018) har följande förband spikat sina fälttecken på Armémuseum:

Trängregementet 2007, Nordic Battle Group (NBG) och Helikopterflottiljen 2008, Ledningsregementet, Sjöstridsskolan (SSS), Försvarmaktens HR Centrum (FM HR C), FMTM och UndSäkC 2009, P 7 2011, Särskilda operationsgruppen (SOG) 2012, Livgardets standar 2013, F 21, Specialförbandsledningen och FMLOG 2014, Markstridsskolan (MSS) och Amf 1 2015, Livgardets fana och UndSäkC 2016, SWEDEC 2017 samt (nu senast) Försvarmaktens tekniska skola (FMTS) och Skaraborgs regemente (P 4) 2018.

Fana, flagga och standar– begrepp och kort historik

Fälttecken är samlingsbenämningen på ett officiellt tecken, som i ceremoniella sammanhang förs på stång till fot, till häst eller på/i fordon framför ett förband. Fälttecken indelas i fanor, standar, dragonfanor, tretungad svensk fana och tretungad svensk flagga (inom flottan benämns tretungad svensk fana för flagga) samt kommandotecken. Fanduken liksom den tretungade flaggan tillverkas av ett lager natursiden medan standarduk och duk till dragonfana tillverkas av två lager natursiden.

Fälttecknet är förbandets (organisationsenhetens) främsta symbol och ett tecken på sambandet mellan olika generationer vid förbandet samt ska påminna om sambandet mellan förband och bygd och minnet av tidigare fältslag. Försvarmaktens förband tilldelas nytt fälttecken när de t ex har ny- eller omorganiserats eller när det gamla fälttecknet blivit utslitet.

Nytt fälttecken överlämnas av H.M. Konungen eller på dennes uppdrag av annan kunglig person med genomförd militär utbildning. Om detta inte är möjligt kan fälttecknet överlämnas av överbefälhavaren eller av den general eller flaggman som denne utser.

När det nya fälttecknet levererats till Armémuseum, och innan den högtidliga överlämningen, sker från 2007 en *spikningsceremoni på Armémuseum*.

Begreppet fana och flagga kan förväxlas. En flagga hissas och halas ner på en (fast och monterad) flaggstång medan en fana/standar/kommandotecken är permanent fäst vid en stång (fanstång), som bärs och förs av en fanförare. Inom flottan benämns, som nämnts ovan, fanan för flagga.

Den tretungade flaggan används (hissas) som örlogsflagga av Försvarmakten på eller i anslutning till Försvarmaktens byggnader samt, enligt föreskrift som regeringen bestämmer, av andra myndigheter som bedriver militär verksamhet eller har militär anknytning, såsom Försvarets materielverk (FMV), Försvarets radioanstalt (FRA) och Statens försvarshistoriska museer (SFHM). Marinens fartyg och båtar för örlogsflagga. När en sådan flagga är befälstecken, markeras detta genom en särskild beteckning i övre inre fältet.

Kungliga slotten flaggar med *kunglig flagga*, vilken är en tretungad flagga försedd med stora eller lilla riksvapnet i det gula korsets mitt.

Svensk tretungad *fana* att föras i ceremoniella sammanhang används normalt oftast av enheter, som inte har specifik knytning till försvarsgren/motsv.

Därför förs den t.ex. vid Försvarmaktens logistik (FMLOG), vissa centrum och skolor, krigsförband vid insats utom riket, hemvärnsförband (om de inte för f.d. landskapsregementes fana som bataljonsfana) och högvakterna vid Stockholms och Drottningholms slott samt (benämnd som flagga) vid flottans förband, sjöstridsskolan och marina krigsförband vid insats utanför riket.

Trenden är att enheter i stället önskar få en fana grundad på det heraldiska vapnet för sitt förband/enhet.

Framtagande av fälttecken och tillverkningsteknik

Statens försvarshistoriska museer (SFHM) genomför på uppdrag av Högkvarteret anskaffning av Försvarmaktens fälttecken med Armémuseum som leverantör. Framtagandet av modellritning sker i det sammanhanget i samråd med Statsheraldikern, Försvarets traditionsnämnd och berörd organisationsenhet och fastställs av Högkvarteret.

Huvuddelen av fälttecknen broderas normalt för hand medan den tretungade fanan eller flaggan sys på maskin. Numera används Handarbetets Vänner som underleverantör för broderade fälttecken och Flaggfabriken i Åkersberga för maskinsömnad. Materialet är fansiden av hög kvalitet.

Vid sidan om ordinarie fälttecken framställs som regel ersättningsfälttecken, även kallade allvädersfälttecken. De framställs i enklare utförande och brukas vid dåligt väder (regn och stark blåst).

De ordinarie (och mera dyrbara) fälttecknen ska alltså brukas med omdöme för att undvika onödig förslitning.

Olika tillverkningsteknik har använts genom tiderna. Under 1600-talet var det vanligast med målade motiv på fanorna men från 1730-talet har broderi varit förhärskande med ett kort

avbrott under Oscar II:s regering. I dag är de ofta utförda i en kombination av intarsia och broderi (se produktionsrapporten på sidan 2-3 och bilder från tillverkningen på sidorna 7-9).

Kommandotecken

Befälstecken för identifiering av en viss härförare har gamla anor och fanns i Sverige redan på medeltiden. Ännu Gustav II Adolf förde ett särskilt fältbanér. I Sverige återupptogs användning av befälstecken inom armén under 1900- talet i form av kommandoflaggor.

Numera förs kommandotecken av överbefälhavaren, chefen för operativa insatsledningen, cheferna för armé, marin och flygtaktiska staberna samt av chefen för stridsgrupp uppsatt som EU:s snabbinsatsstyrka. Särskilt tecken förs av försvarsministern (endast ombord på örlogsfartyg). Inom armén återskapades kommandoflaggor/kommandotecken omkring sekelskiftet 1900. Kommandotecken är personliga och kan inte användas av tjänsteförrättande eller ersättande chefen. De ska vid ny befattningshavares tillträde personligen överlämnas till denne av företrädaren.

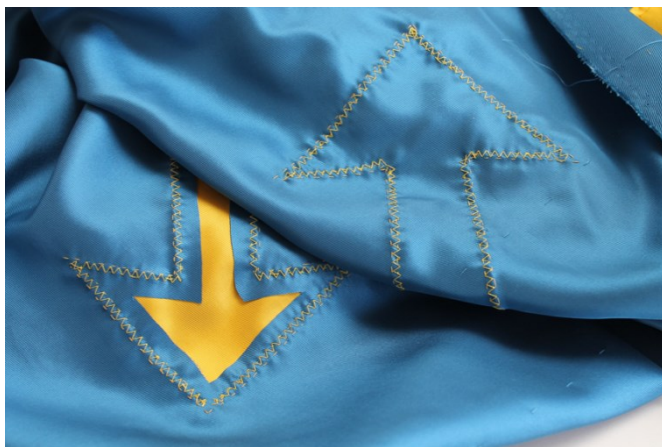
Beskrivning, förande och hanterande av fälttecken (länkar)

Fälttecknen beskrivs, förs, hanteras och förvaras enligt Försvarsmaktens reglementen:

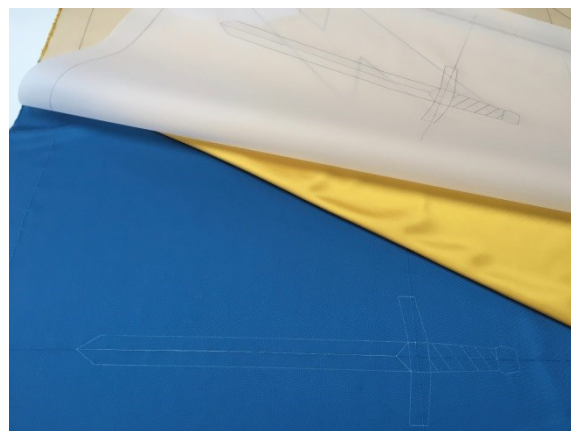
- Reglemente R PARAD 1 Stats- och förbandsvisa ceremonier
- Reglemente R PARAD 2 Flaggor, fälttecken och heraldik. Där finns också bestämmelser för högtidligt överlämnande av ett nytt fälttecken.

Länkar till dessa och även andra publikationer som rör traditioner finns på Försvarets traditionsnämnds hemsida <https://www.sfhm.se/verksamhet/forsvarets-traditionsnamnd/>

Bilder från tillverkningen av FMTIS nya fana, utförd under 2018 av Handarbetets Vänners Ateljé (underleverantör till Armémuseum)

Det blåa och det gula tyget tråcklas och sicksackas ihop utefter mönsterformerna. Därefter klipps överflödigt tyg bort så att det endast blir ett tyglager med skarvar utefter formerna

Svärdet kalkeras över på det blå sidentyget.

Intarsiaskarvarna täcks med en tät plattsöm som ser likadan ut från båda sidorna.

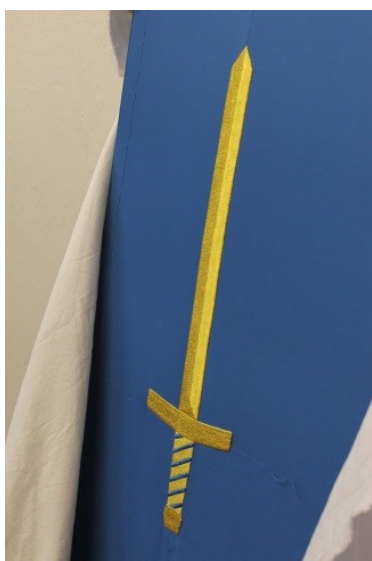
Anna spänner in tyget i en broderiram när intarsiaarbetet är klart.

Ea broderar med en hand ovanför arbetet och en hand under det uppspända tyget.

Viola broderar svärdet i schattersöm.

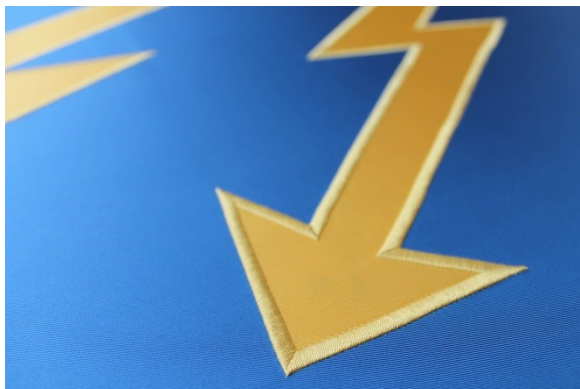
Svärdet är broderat med en gul färg och en blå. Olika stygnriktningar skapar varierande blänk och nyanser i broderiet.

Broderierna synas efter att tyget har klippts ur ramen.

Fanan våtspänns för att bli slät.

Detalj av det uppspända broderiet.

Till sist märks fanan och fållas. Initialer för konstbrodöserna Ea Montelius, Anna Eriksson och Viola Edin.

Här följer några bilder från tidigare fanspikningar:

F 21 fanspikning 2014:

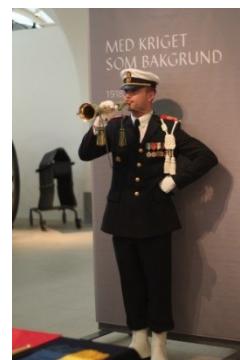
Amfibieregementets fanspikning 2015:

C Amf 1 spikar i en tännlika

Samtliga deltagare ur Amf 1

Fanfarer blåses

Livgardets fanspikning 2016:

UndSäkC fanspikning 2016:

SWEDEC fanspikning 2017:

Fanan spikas

Spikningen är klar

Avslutningsvis spelas förbandets igenkänningssignal

P 4 (Skaraborgs regemente) spikar sin nya fana i februari 2018:

